

Psykologi C - 2022

1. Ilinniartitsissutip inissisimaneera

Psykologimi pineqarput inuit inuunermi pisuni aalajangersimasuni qanoq malugisaqartarnersut, eqqarsatarnersut, iliuuseqartarnersut inerikkiartornersullu. Ilisimatusarnermi psykologimi pinngartitamik ilisimatusarneq, inuiaqatigiinnik ilisimatgusarneq inulerinermilu periutsi atorneqarput, ilisimatusarnermilu paasisat inuit pillugit paasisaqartarnermi pissutsini assigiinngitsorpassuarni atorneqartarput. Ilinniartitsissutip oqaluttuarisaanermi tunngavia filosofimi ilisimatusarnermilu atuagarsornermik pilersitsisarnermik imaqarpoq. Ilinniarnertuunngorniarfimmi psykologimut ilaapput inuit atugarisaannik psykologimi, inikkartortarnermi psykologimi, immikkoortuni isiginittarnermi eqqarsatarnermilu aamma ilikkagaqarnermi kiisalu inuttut pissutsinik kinaassutsimillu ilisimatusarnerit atugarnermillu pilersitsisarnerit nutaanerusut.

2. Ilinniartitsissummi siunertat

Ilisimasat piginnaasallu

Ilisimatusarneq tunngavigalugu psykologimi pingaarnertut ilinniakkani periutsinilu ilinniartut imatut piginnaasaqartigissapput psykologimi pissutsinik ilinniartitsissutip nalinginnaasuunerani nalilersuisinnaassueqassallutik qisuariarsinnaassuqassallutillu tamassuminngalu ilakkagaqarnissamik piumassuseqassallutik kiisaalu psykologimi atuagarsorluni nassuaatit naleqassusiannik tunngaviusumik annertussusilimmik isummorsinnaassallutik.

Ilikkagaqartarnermi sulinermilu piginnaasat

Ilinniartut psykologimi ajornartorsiutinik isornartorsiullutik nalilersuisarnermik piginnaasaqassapput ilaatigullu psykologimi atuagarsornermik misilittagaqarlunilu ilikkagaqartarnermik aaqqissuussinnaallutik nalilersuisinnaallutillu. Ilinniartut tassunga atatillugu ataatsimut isiginillutik pinngortitamik ilisimatusarnermik, inuiaqatigiinnik ilisimatusarnermik inulerinermillu ilinniartitsissutit suliamik ingerlatsinermi ilanngullugit psykologimik suliaqarsinnaassallutik.

Inuttut inuillu akornanni attaveqatigiittarnermi piginnaasat

Ilinniartut namminneq ilinniaqarnermi periutsiminnik qisuariaateqarsinnaassapput allanillu suleqateqarsinnaassallutik. Ilinniartut suliamik ingerlatsineq tunngavigalugu inuttut, inuit attaveqatigiittarneranni kulturikkullu pissutitsit tunngavigalugit inuit assigiinngiaartuunerannik paasinnissinnaassapput ataqinnillutillu. Tassunga atatillugu inuttut kinaassusertik, namminneq periarfissanik inuillu akornanni attaveqartarnertik inerikkiartortissinnaasavaat.

Kulturikkut inuiaqatigiillu akornanni piginnaasat

Ilinniartut suliamik ingerlatsineq tunngavigalugu aamma imminnut avatangiisiminnillu paasinnineq tunngavigalugu nuarsuarmi allanngorartumi qanilliarorfiusumilu iliuuseqarsinnaassaput.

3. Ilikkagassatut anguniakkat imarisaalu

3.1 Ilikkagassatut anguniakkat

Ilinniartut uku piginnaalissavaat:

- a) ilinniartitsissummi iinniakkanik siamasissumik ilisimasaqarnertik takutissinnaassavaat, pingaartumik inuttut nalinginnaasumik iliuuseqartartunut tunngatillugu,
- b) psykologimi atuagarsornermik taaguutinillu pingaarnernik nassuiaasinnaassapput isornartorsiullutillu isummersinnaassallutik,
- c) ajornartorsiutinik aalajangersimasunik maannakkullu ilinniakkanik psykologi ilisimasanik toqqaasinnaassapput atuisinnaallutillu, taakkungangalu suliamik ingerlatsineq tunngavigalugu isornartorsiullutik isummersinnaassallutik,
- d) psykologimi ajornartorsiutinik nassuiaanissamut pissutsit assigiinngitsut, ilanngussinnaassavaat, tassunga ilanngullugu ilisimatusarnermi atuagarsornermi psykologimi atuagarsornermik inissiisinnaassallutik,
- e) psykologimi ilisimatusarnermi ilinniartitsissummi ilisimatusarnermi periutsit ileqqorissaarnermilu ajornartorsiutinik tunngaviusumik ilisimasatik takutissinnaassavaat kiisalu ulluinnarni psykologip psykologilu tunngavigalugu ilisimasat immikkoortissinnaassaalugit,
- f) inuit iliuuseqartarnerannut tunngatillugu kulturimi pissutsit pingaaruteqassusiat nalilersorinnaassavaat,
- g) kinaassusermik pinngortitsineq pillugu psykologimi atuagasornermi ilisimasat takutissinnaassavaat aamma
- h) erserqarissumik eqqortumillu suliamik ingerlatsinermi taaguutit atorlugit psykologimi ilisimasaminnik ingerlatitseqqiisinnaassapput.

3.2 Ilikkagassatut anguniakkat imarisaalu

Ilikkagassatut anguniakkat

Ilinniartut uku piginnaalissavaat:

Inuit attaveqaqatigiittarneranni psykologi

- a) ataatsimoortut pillugit psykologimi suleriaatsit inuillu attaveqaqatigiittarnerisa sunniutai aamma
- b) inuit attaveqaqatigiittarnerminni takunnissinnaanerit eqqarsaateqarsinnaanerallu, tassunga ilanngullugit pissutsit assigiiaartut pigiliutiinnakkanillu isumaqartarnerit.

Ineriartorneq pillugu psykologi

- c) inuit piffissami sivisuumi ineriartornerat, tassunga ilanngullugit kingornussat, avatangiisit kulturillu pingaaruteqassusiat aamma

- d) isumassuineq, ajuallajassuseq aamma inuunermi atugassarititat apeqqutaatinnagit akiuussinnaassuseq.

Pissutsinik takunnissinnaaneq eqqarsaateqarsinnaanerlu aamma ilikkagaqartarnek

- e) psykologip, inuit attaveqaatitigiittarnerisa kulturimilu pissutitsit ilikkagaqartarnermut, silassorissusermut, piuassuseqartarnermu eqqaamannissinnaanermullu pingaarutaat aamma
- f) paasinnittarnerup eqqarsaateqartarnerullu inuit avatangiisiminnik paasinnittarnerannut pingaaruteqassusiat.

Kulturi kinaassuserlu

- g) kinaassuseq inuttullu qanoq ittuuneq aamma
- h) kulturikut allangornerit kinaassutsillu ineriartornera.

3.3 Illassutitut ilinniakkat

Ilinniartut taamaallaat pingaarnertut ilinniakkat atorlugit ilikkagassatigut anguniakkat angusinnaassanngilaat. Psykologimi illassutitut ilinniakkat ilinniakkanut pingaarnertut atassuteqartitsissapput itisiliillutillu ilinniartitsissummilu ilisimasanik annertusaassallutik, ilinniartut taamaalillutik ilikkagassatut anguniakkat angusinnaaniassammatigit. Illassutitut ilinniakkat ilinniakkat pingaarnertut ilanngullugit imatut aqqissuunneqarsinnaapput ilinniakkat sammiviini aalajangersimasuni ilinniakkanut atassuteqartitsinermut tapersiillutik. Illassutitut ilinniakkat pingaartumik ukuninnga tapersiisussanngorlugit toqqarneqarsinnaapput:

- a) kulturimi psykologimi pissutsit,
- b) peqqissutsimi psykologimi pissutsit,
- c) tusagassiornermi psykologimi pissutsit,
- d) iliuutsinut tungasut atorneqarsinnaasullu,
- e) sulinermut inuussutissarsiornermullu tunngasut imaluunniit
- f) ilisimatusarnermi pissutsit peqqissaarunneqartullu.

Pingaarnertut ilinniakkatullu illassutitut ilinniakkat sapinngisamik Kalaallit Nunaanni nunallu tamat akornanni pissutsinut atassuteqartinneqassapput.

4. Aaqqissuussineq

4.1 Ilinniartitsinermik aaqqissuussineq

- a) Ilinniartitsinerni ilinniartut ilinniakkani qaffasissusiat ilisimasaallu aallaavigineqassapput.
- b) Ilinniartitsineq imatut aqqissuunneqassaaq ilinniartitsisut ilinniartullu akornani ilikkagaqartarnermi oqaloqatigiittarnerattut sapinngisamik isikkulerlugu.
- c) Ilinniartitsineq imatut aqqissuunneqassaaq ilinniartitseriaatsit assigiinngitsut paarlakaajaanneqassallutik.

- d) Ilinniartitsineq imatut aqqissuunneqassaaq ilinniartut soqutigisaat pisariaqartitaallu isiginiarneqassallutik, taamaalilluni ilinniartut ilinniartitsissutip pissanganartuuneranik, naleqquttuuneranik soqutiginarartuuneranillu misigisaqarnissamut periarfissinneqassallutik.
- e) Ilinniartitsineq imatut aqqissuunneqassaaq ilinniagaqarnerup ingerlanneqarnerani sammisanilu ineriartortitsinermi ilinniartitsissut siuariarfiussalluni, tassa ilinniartitsissummi oqaatsit oqariartaatsillu ineriartorfiussallutik, taamaalilluni ilinniartut namminneerlutik suliariaaseqarnissamik ajornakusoortunillu eqqarsartarnissamut piffissap ingerlanerani sungiusarneqassallutik.

Ilinniartitsineq imatut aqqissuunneqassaaq inuiaqatigiinnut avatangiiserisanut annertunerpaamik attuumassuteqalersillugu.

Aqqissuussinermi periuseq pingaarneq tassaavoq sammisat atorlugit ilinniartitsineq, tassani pingaarnertut ilinniakkani immikkoortut tamarmik ilinniartitsinerup naammassinerani misissorneqarsimassallutik. Ilinniartitseriaaseq suliaqarfimmi ingerlatsineq aallaavigalugu ilinniartut inuttut inuillu attaveqatigiittarneranni ineriartornerannut tapersiissaaq, ilinniarnermilu piginnaasat isornartorsiulluni eqqarsarluni sulinikkut ilinniartitsissutinullu allanut attaveqartillugu ineriartortinneqassapput.

4.2 Suleriaatsit

Ilinniartitsineq imatut aqqissuunneqassaaq ilinniartut psykologimi pissutsinik ilinniartitsinermi ilaasunik ataatsimut isiginnillutik imminnullu atasunik paasisaqartillugit. Ilinniartitsineq aqqissuunneqassaaq suleriaatsit ilinniartitsissumilu piumasaqaatit ilanngullugit aammalu assigiinngiiartumik pissuseqarnissaaq siuariartornissarlu siunertaralugit ilinniartut nammineersinnaanerannik piumasaqaateqarluni, kisiannili aamma ilinniartut assigiinngiiartut, ilikkagaqariaasiat pisariaqartitaallu annertuumik isiginiarneqassallutik.

Ilinniartseriaatsit ilinniartitsissut qitiutillugit ilinniartullu qitiutillugit assigiinngiiaartinneqassapput aammalu pisunit ataasiakkaanit malittarisassamut eqqarsartarnermik tunngaviumillu periutsinik nassuiaasiorneqarnikuunngitsunik tunngaveqarluni periutsit paarlakaajaartinneqassallutik, tassunga ilanngullugit suliniutit tunngavigalugit suleriuseqarnissamut periarfissiineq. Nunarsuarmut pissusivinnuta atassuteqartitsinissaaq pingaartinneqassaaq. Tusagassiuutit paasissutissiinermulu teknologit assigiinngitsut ilanngunneqassapput.

4.3 It

It tusagassiissutillu ilinniartitsinermi suliamut atatillugu sakkutut atorneqassapput, ilinniartitsissumillu ilinniartup ilikkariartornissaanut ikorfartuutaallutik, ilaatigut paasissutissanik ujarlernertut ingerlatitseqqiinerullu iluseqartumik. Aammattaaq ilinniartitsissummut ilaavoq, paasissutissat psykologiimut tunngasut naapertuuttut tusagassiissutinit digitaliusuneersut atornissaat aamma psykologiimi suliamut tunngasutigut

aallaaveqarluni najoqqutassat psykologiimut tunngasut internetikkoortut nalilerlugillu oqallisigisinnaanissaat. Psykologiimik ilinniartitsinermi aammattaaq ilaatineqassapput tussagassiissutit inuit pissusilersortarnerinut, attaveqatigiittarnerinut aamma kinaassutsimik pilersitsisarnerinut pingaarutaat.

4.4 Ilinniartitsissummi oqaatsit

Ilinniartitsineq imatut aaqqissuunneqassaaq ilinniartut ilinniartitsissummi oqaatsinik atuisarnerat ilinniartitsissummilu taaguutinik atuinerat aaqqissuussamik ineriartortinneqarluni. Ilinniartitsineq imatut aaqqissuunneqassaaq ilinniartitsissutit siulianni oqaatsinik oqariaatsinillu ilinniartut piffissap ingerlanerani paasinnilluarsinnaatikkiartortillugit atuisinnaalluarkiartortillugillu.

4.5 Ilinniartitsissutitut allanut atassuteqartitsineq

Ilinniartitsineq imatut aaqqissuunneqassaaq piffissat ilaanni ilinniartitsissutit akornanni suliaqartoqartarluni ilinniartitsissutinilu ilisimasaqarfinnut sanilliutitsilluni. Ilinniartitsissummi ilinniakkat ilinniartitsissutitut tamanut nalinginnaasumik atassuteqarpoq, taakkulu inunnik assigiinngitsunik iliuseqarluni ilinniagaqarfiupput aammalu ilinniartitsissutini pineqartuni ataatsimut tapersiillutik eqqarsaasersornissamut annertunerusumillu paasisamasaqalernissamut periarfissiillutik.

5. Nalilersuineq

5.1 Ingerlaavartumik nalilersuineq

Ilinniartitsissuumi ilikkagassatut anguniakkat aallaavigalugit nalilersuineq aaqqissuunneqassaaq ilinniartitsinermilu pitsaassuseq taperserlugu aaqqissuunneqassalluni. Ilinniartut inissisimanerminnik ingerlaavartumik ilisimasaqarnerisigut ilinniartut ilikkagaqartarnerminni siuariartornissaat nalilersuinermi qulakkeerneqassaaq. Ilinniartitsinerup ingerlanerani arlaleriarluni allakkatigut oqaasiinnakkullu nalilersuineq ingerlanneqassaaq. Taamaaliornikkut ilinniartitsinerup naammassinerani nalilersuineriaatsit assigiinngitsut atorneqarsimanissaat qulakkeerneqassaaq.

5.2 Misilitseriaaseq

Ilanngussami siumut ilisimaneqanngitsumi suliassaq tunngavigalugu oqaluttariarsorluni misilitsittoqassaaq. Ilanngussaq suminngaaniq pissarsiarineqarimaneranik imaqaassaaq. Suliassat qulequtserneqarsimassapput taassumalu ataani apeqqutinik ilitsersuutinik ilaqartinneqassallutik. Suliassaq ilanngussaq ilanngullugu annerpaamik quppernernik nalinginnaasunik pingasunik qupperneqassaaq, qupperneq nalinginnaasoq 2400-nik naqinneqarpoq, akunnequsiinerit ilanngullugit. Suliassat tamarmik sammisanik atuarneqarsimasunik imaqaassapput.

Minutsit 48-t missaanni piareersartoqassaaq piffissarlu soraarummeerfik soraarummeertumut ataatsimut minutsit 24-t missaaniissalluni.

Soraarummeertitsineq soraarummeertup soraarummeertitsisullu oqaloqatigiinneratigut ingerlanneqassaaq.

5.3 Nalilersuinermi tunngaviit

Naliliinermi soraarummeertut ilikkagassatut anguniakkanik qanoq angusitiginersut tunngavigalugu naliliisoqassaaq.

Soraarummeertup ukunani piginnaasai pingaartinneqassapput:

- a) psykologimi suliamik ingerlatsinermi ajornartorsiutinik aalajangersimasunik oqaluttuarneq,
- b) psykologimi atuagarsorneq periutsillu atorlugit nalilersuineq,
- c) psykologimi ajornartorsiutinik atassuteqartitsineq,
- d) ilinniartitsissummi taaguutit atorlugit psykologimik ilisimasanik aaqqissuussineq ingerlatitseqqiinerlu aamma
- e) suliamikingerlatsineq pillugu oqaloqatigiinnermut ilanngussaqaqneq.

Soraarummeernermi ataatsimut nalilersuineq tunngavigalugu ataatsimik karakteriliisoqassaaq.